

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо використання цифрових пристроїв здобувачами освіти
під час освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти в окремих
держав-членах Європейського Союзу, США, Канаді та Японії*

***Анотація.** В аналітичній записці надано результати аналізу законодавства окремих держав-членів Європейського Союзу, США, Канади та Японії щодо використання цифрових пристроїв здобувачами освіти під час освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти. Акцентовано на встановлених обмеженнях щодо використання таких пристроїв, умовах і винятках їх застосування, а також заходах, що можуть застосовуватися у разі порушення відповідних вимог.*

***Ключові слова:** здобувач освіти, заклад середньої освіти, освітній процес, цифрові пристрої, мобільні телефони.*

Вступ

Питання використання цифрових пристроїв, зокрема мобільних телефонів, здобувачами освіти у закладах загальної середньої освіти набуває дедалі більшої актуальності з огляду на їхній вплив на концентрацію уваги учнів, організацію освітнього процесу та безпеку дітей у цифровому середовищі. У зв'язку з цим держави посилюють увагу до визначення чітких правил та умов використання таких пристроїв у закладах освіти. Однією з поширених тенденцій є запровадження обмежень на використання мобільних телефонів під час освітнього процесу, спрямованих на забезпечення належних умов для навчання, зосередженості учнів та їхньої цифрової безпеки.

За даними глобального моніторингу Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), оприлюдненими у березні 2026 року¹, 114 освітніх систем (58 % держав світу) запровадили заборону на використання мобільних телефонів у закладах освіти. Для порівняння: у червні 2023 року відповідні обмеження діяли у 24 %, а на початку 2025 року – у 40 % держав.

Наразі у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 53 Закону України «Про освіту» щодо зобов'язань здобувачів освіти не використовувати під час уроків телефони, планшети та смарт-годинники за винятком освітніх та/або медичних потреб» (реєстр. № 15105 від 27.03.2026)². Водночас Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій пропонує за результатами розгляду законопроєкту в першому читанні повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання³. З огляду на це актуальним є дослідження іноземного досвіду нормативно-правового регулювання використання цифрових

¹ Phone bans in schools are spreading worldwide as the policy debate rages on. URL: <https://www.unesco.org/gem-report/en/articles/phone-bans-schools-are-spreading-worldwide-policy-debate-rages>

² Проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 53 Закону України «Про освіту» щодо зобов'язань здобувачів освіти не використовувати під час уроків телефони, планшети та смарт-годинники за винятком освітніх та/або медичних потреб» (реєстр. № 15105 від 27.03.2026). Вебпортал Верховної Ради України. Картка законопроєкту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69767>

³ Там само.

пристроїв здобувачами освіти під час освітнього процесу, що може бути використано для подальшого доопрацювання законопроекту, зокрема у контексті визначення обґрунтованих обмежень, винятків та умов використання таких пристроїв у закладах загальної середньої освіти.

Основна частина

У *Польщі* використання мобільних телефонів та інших цифрових пристроїв здобувачами освіти у закладах освіти тривалий час регулювалося переважно на рівні окремих закладів освіти. Законом від 3 липня 2026 року про внесення змін до Закону про освіту (далі – Закон)⁴ запроваджено заборону для учнів початкових шкіл і дітей у закладах дошкільної освіти на використання мобільних телефонів та інших цифрових пристроїв, що дають змогу здійснювати дистанційний зв'язок або записувати зображення чи звук у процесі освітньої, виховної та доглядової діяльності, зокрема під час освітніх заходів поза межами закладу освіти (Закон вводиться в дію з 1 вересня 2026 року).

Законом встановлено, що використання таких пристроїв допускається: за згодою вчителя для навчальних цілей, перевірки знань або забезпечення зв'язку учня з батьками у надзвичайній ситуації; за рішенням директора у разі хвороби, інвалідності або інших особливих потреб учня; а також у випадку безпосередньої загрози життю та здоров'ю. Окремі правила можуть встановлюватися щодо шкільних поїздок і перебування учнів в інтернатах.

Передбачено можливість організації школою спеціальних місць для зберігання мобільних телефонів та інших цифрових пристроїв. У такому разі директор, за погодженням із педагогічною та батьківською радами та після консультації з учнівським самоврядуванням, встановлює порядок їх зберігання й повернення. Такі місця повинні бути безпечними для зберігання пристроїв і захисту приватності учнів.

Дотримання встановлених обмежень забезпечується шляхом застосування до учнів передбачених законом заходів педагогічного впливу у разі їх порушення. Батьки здобувачів освіти зобов'язані співпрацювати із закладом загальної середньої освіти щодо забезпечення дотримання встановлених правил і формування відповідального ставлення до цифрових технологій та цифрової гігієни. Заклади загальної середньої освіти зобов'язані привести свої статuti у відповідність до нових вимог до 31 грудня 2026 року. До цього часу застосовуються чинні положення шкільних статутів щодо використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв.

В *Японії* законодавство про освіту не встановлює заборону на використання здобувачами освіти цифрових пристроїв у закладах загальної середньої освіти. Наразі законодавче регулювання передбачає активне використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в освітньому процесі, водночас встановлює вимоги щодо безпечного та відповідального їх використання.

⁴ Ustawa z dnia 3 lipca 2026 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe.
URL: https://orka.sejm.gov.pl/proc10.nsf/ustawy/1526_u.htm

Законом про сприяння інформатизації шкільної освіти (далі – Закон)⁵ визначено порядок використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, засади цифровізації шкільної освіти та передбачено заходи щодо розвитку у здобувачів освіти навичок роботи з інформацією, а також забезпечення безпечного використання інформаційно-комунікаційних технологій з урахуванням їхнього впливу на здоров'я та життя учнів. Дія Закону поширюється на відносини щодо цифровізації освітнього процесу у середніх, старших школах, школах повного циклу та школах спеціальної освіти.

У межах державної політики цифровізації загальної середньої освіти уряд реалізує програму GIGA School⁶, спрямовану на забезпечення учнів цифровими пристроями і створення необхідної цифрової інфраструктури у закладах освіти. Для старших шкіл передбачена модель «один учень – один пристрій» для забезпечення інтеграції цифрових технологій в освітній процес. Порядок і умови використання таких пристроїв визначаються школами та органами місцевого самоврядування з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії (далі – Міністерство).

Окремо врегульовано порядок використання особистих мобільних телефонів і смартфонів у закладах освіти відповідно до рекомендацій Міністерства, що встановлюють загальні орієнтири для закладів освіти. Варто зазначити, що раніше політика Міністерства була спрямована на суттєве обмеження використання мобільних телефонів учнями в школах, зокрема надавалися рекомендації щодо встановлення заборони їх використання учнями початкових і молодших шкіл та обмеження їх використання у старших школах. Водночас передбачалися винятки, зокрема з огляду на безпеку учнів та інші обґрунтовані обставини⁷.

У 2020 році політика Міністерства щодо цього питання змінилася у контексті можливості використання мобільних телефонів учнями у закладах середньої освіти, але у окремих випадках і за визначених умов. На заклад освіти покладено обов'язок щодо встановлення чітких правил користування пристроями та визначення меж відповідальності за порушення цих правил (зокрема у разі втрати або пошкодження пристроїв, що були передані на збереження відповідальній особі в школі). Адміністрація школи зобов'язана забезпечувати належну фільтрацію контенту, який використовують учні, вживати заходів з належного інформування учнів і батьків про ризики та правила безпечного користування. Акцентуємо, що Міністерством було рекомендовано залучати учнів і батьків до розробки зазначених шкільних правил.

На рівні початкової школи рекомендовано ввести повну заборону використання мобільних телефонів учнями у закладі освіти, оскільки вони не є безпосередньо необхідними для освітнього процесу. У закладах середньої освіти також зберігається загальне обмеження, проте допускається використання пристроїв у виняткових випадках, зокрема з міркувань безпеки учнів, наприклад,

⁵ 学校教育の情報化の推進に関する法律(通知).

URL: https://www.mext.go.jp/a_menu/shotou/zyouhou/detail/1418578.htm

⁶ GIGAスクール構想について. URL: https://www.mext.go.jp/a_menu/other/index_00011111.htm

⁷ 平成21年1月30日 学校における携帯電話の取扱い等について (通知).

URL: https://www.mext.go.jp/a_menu/shotou/seitoshidou/1405629.htm?utm_source=chatgpt.com

під час дороги до закладу освіти, тривалих поїздок або у випадках, коли учень дістається до закладу освіти громадським транспортом. У таких випадках заклад освіти може встановлювати додаткові умови, зокрема щодо заборони користування телефонами на своїй території та правил їх тимчасового зберігання протягом навчального дня.

Для шкіл спеціальної освіти передбачено більш гнучкий підхід. Закладам освіти рекомендовано обмежувати використання учнями мобільних телефонів з урахуванням особливостей закладу. Зокрема, обмеження стосується заборони користування телефонами під час навчальних занять, але не поширюється на час перерви між заняттями. За рішенням закладу освіти може бути встановлена загальна заборона на використання учнями пристроїв на території закладу⁸.

У *Литві* відповідно до статті 36 Закону про охорону здоров'я⁹ та на виконання підпункту 3.5.2. Плану реалізації положень Дев'ятої програми Уряду Литовської Республіки¹⁰, яким передбачено встановлення вимог до використання мобільних телефонів у закладах загальної освіти з метою зменшення їхнього шкідливого впливу на ментальне здоров'я дітей, наказом міністра охорони здоров'я затверджено Рекомендації щодо використання учнями особистих мобільних телефонів та інших пристроїв у дошкільних і загальноосвітніх закладах¹¹ (далі – Рекомендації).

Рекомендаціями визначено підходи до використання здобувачами освіти мобільних телефонів та інших персональних пристроїв в освітньому процесі, зокрема на заходах, організованих закладом освіти поза його межами, а також випадки, в яких використання таких пристроїв допускається. Відповідні обмеження поширюються на персональні пристрої, що можуть використовуватися учнями для телефонних дзвінків, обміну повідомленнями, аудіо- та відеоматеріалами, доступу до Інтернету, фотографування та інших функцій, не пов'язаних безпосередньо з освітнім процесом.

Документом пропонується обмежити використання здобувачами освіти мобільних телефонів та інших персональних пристроїв у закладах загальної середньої освіти. Зокрема, рекомендується обмежити їхнє використання під час занять, а також під час організації освітньої діяльності поза межами школи, за винятком таких випадків (п. 5 Рекомендацій) (*Рис. 1*):

⁸ 学校における携帯電話の取扱い等について（通知） 令和2年7月31日 2文科初第670号。
URL: <https://kohoken.chobi.net/cgi-bin/folio.cgi?index=sch&query=/notice/20200731.txt>

⁹ Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas. URL: <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167900/zrxwvSqdz>

¹⁰ Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo. URL: <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/12f5cd91062911f0a2ad91db29a9514e?jfwid=-17i2t43fro>

¹¹ ĮSAKYMAS DĖL MOKINIŲ ASMENINIŲ MOBILIŲŲ TELEFONŲ IR KITŲ INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ĮRENGINIŲ NAUDOJIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO IR BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/1ec06dd05e1f11f0a19dcea0bcc863ad>

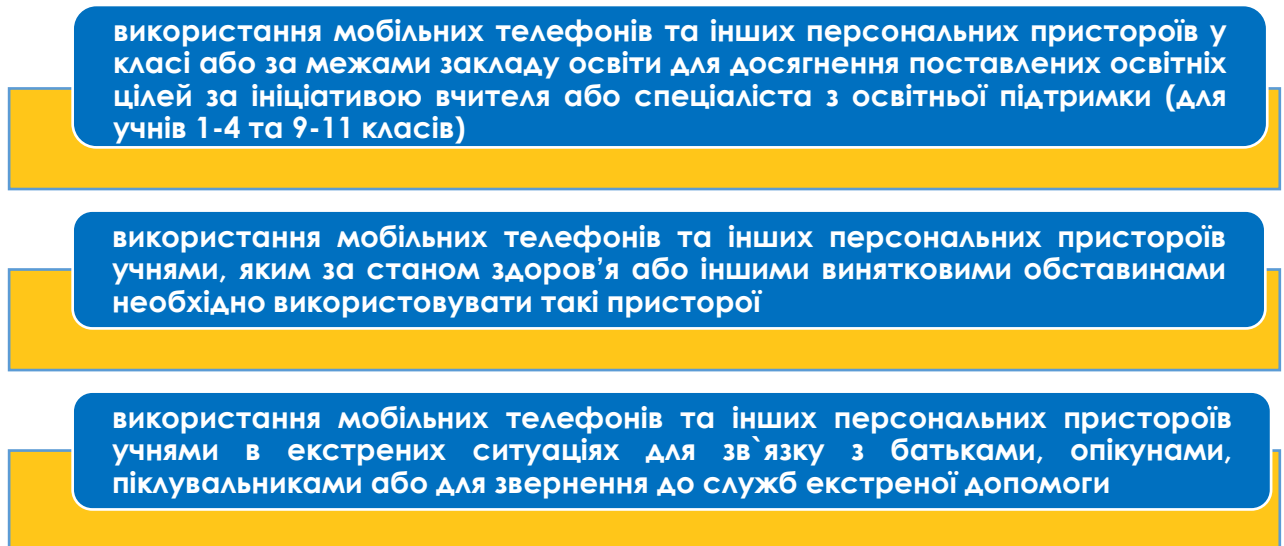

Рис. 1.

Крім того, рекомендується обмежити використання мобільних телефонів та інших персональних пристроїв на території закладу загальної середньої освіти під час перерв між уроками та в групах продовженого дня, за винятком таких випадків (п. 6 Рекомендацій) (*Рис. 2*):

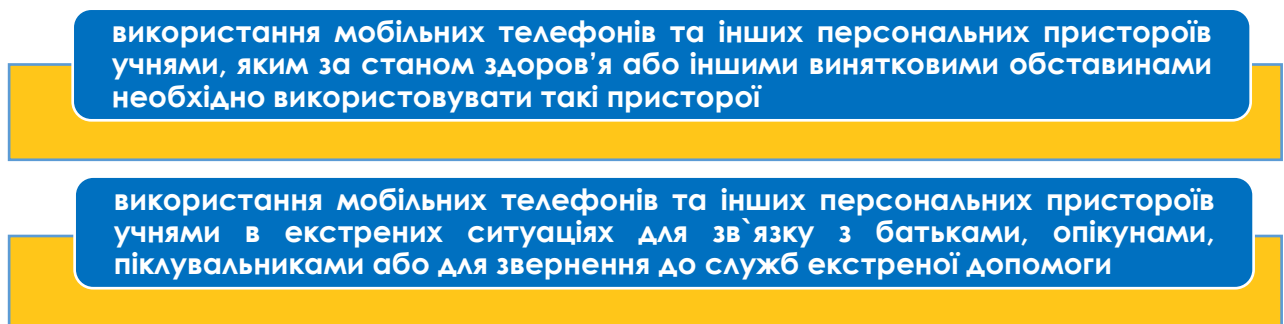

Рис. 2.

У Рекомендаціях зазначено, що правилами внутрішнього розпорядку заклад освіти може самостійно визначити найбільш доцільний спосіб обмеження використання здобувачами освіти мобільних телефонів та інших персональних пристроїв, зокрема (*Рис. 3*):

здобувачі освіти після прибуття до закладу освіти залишають мобільні телефони та інші персональні пристрої у безпечних, спеціально обладнаних місцях

мобільні телефони та інші персональні пристрої залишаються в рюкзаках/сумках здобувачів освіти (пристрої мають бути вимкненими або переведеними на беззвучний режим роботи)

здобувачам освіти заборонено приносити і використовувати мобільні телефони та інші персональні пристрої в закладах освіти

інший спосіб, визначений закладом освіти

Рис. 3.

Слід зазначити, що відповідно до Рекомендацій заходи щодо контролю за дотриманням установленого порядку використання здобувачами освіти мобільних телефонів та інших персональних пристроїв, порядок інформування здобувачів освіти про наслідки недотримання встановлених правил та застосування інших запобіжних заходів визначаються у правилах внутрішнього розпорядку або інших внутрішніх документах закладу освіти.

На увагу заслуговує процедура реагування на порушення встановлених обмежень щодо використання мобільних телефонів та інших персональних пристроїв. Так, у разі виявлення порушення заклад освіти тимчасово вилучає вимкнений пристрій. Пристрій повертається :

- у разі порушення правил уперше – здобувачу освіти після завершення навчальних занять або відповідного освітнього заходу;
- у разі порушення правил вдруге – передається батькам (опікунам, піклувальникам).

У **Франції** відповідно до статті L. 511-5 Кодексу про освіту¹² (далі – Кодекс) встановлено заборону використання мобільних телефонів та будь-якого іншого електронного комунікаційного пристрою. Так, використання учнем мобільного телефону або будь-якого іншого електронного комунікаційного пристрою заборонено в дошкільних закладах, початкових школах та середніх школах, а також під час будь-яких навчальних заходів, що проводяться за межами їхньої території, за винятком окремих випадків, зокрема

¹² Code de l'éducation. EN VIGUEUR DEPUIS LE 06 AOÛT 2018.
URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071191/

для педагогічних цілей, та місць, де це прямо дозволено внутрішнім регламентом.

Заборона щодо використання згаданих пристроїв діє на всій території закладу освіти або його частині, а також під час заходів, що проводяться за його межами. Стаття L. 511-5 Кодексу про освіту не застосовується у випадках, коли його використовують учні з інвалідністю або порушеннями здоров'я. Такі учні мають право використовувати мобільні телефони або будь-які інші електронні комунікаційні пристрої на умовах, передбачених Кодексом. Недотримання правил щодо порядку використання мобільного телефону або будь-якого іншого електронного комунікаційного пристрою може призвести до вилучення пристрою представником адміністрації закладу освіти або викладачем. Порядок конфіскації та повернення пристрою власнику визначається внутрішніми правилами закладу освіти.

Відповідно до Кодексу у старших школах використання мобільного телефону або будь-якого іншого електронного комунікаційного пристрою може бути заборонено відповідно до внутрішніх правил (стаття L. 511-5 Кодексу).

Міністерством національної освіти було уточнено застосування статті L. 511-5 Кодексу шляхом видання Інструкції про заборону використання мобільних телефонів у школі та коледжі № 2018-114 від 26.09.2018¹³, адресованої керівникам органів освіти; заступникам керівників органів освіти; інспекторам з питань освіти та директорам національних служб освіти, директорам середніх та початкових шкіл. Зокрема зазначено, що заборона поширюється на всі школи і коледжі та на всі їхні приміщення і стосується всіх засобів електронного зв'язку (телефонів усіх поколінь, підключених годинників, планшетів тощо). Заборона діє також під час навчальних заходів, організованих поза школою, зокрема заходів фізичного виховання та спорту, екскурсій та шкільних поїздок.

Протягом 2024-2025 років Міністерством національної освіти було проведено експериментальне дослідження щодо впливу заборони використання засобів електронного зв'язку учнями середніх шкіл «Перерва для пристрою», який мав позитивний результат. Зокрема за офіційними даними у експерименті «Перерва для пристрою» взяли участь понад 32 тис. учнів з майже 200 закладів освіти. Відмічено позитивний вплив на шкільний клімат, концентрацію учнів, зменшення повідомлень про кібербулінг та інциденти, пов'язані з соціальними мережами¹⁴. Зазначене дослідження стало підґрунтям для запровадження у всіх державних середніх школах протягом 2025-2026 навчального року програми «Портативний прилад на паузі» (Portable en pause) відповідно до Інструкції щодо сприяння розумному використанню цифрових технологій у школі¹⁵ (далі – Інструкція-2025).

¹³ Interdiction de l'utilisation du téléphone portable à l'école et au collège. Circulaire : n° 2018-114 du 26-9-2018. URL: <https://www.education.gouv.fr/bo/18/Hebdo35/MENE1826081C.htm>

¹⁴ Interdiction du téléphone portable dans les écoles et les collèges et pause numérique. URL: <https://www.education.gouv.fr/interdiction-du-telephone-portable-dans-les-ecoles-et-les-colleges-et-pause-numerique-455181>

¹⁵ Promouvoir un numérique raisonné à l'École. NOR : MENE2519904C. Circulaire : du 10-7-2025. URL: <https://www.education.gouv.fr/bo/2025/Hebdo28/MENE2519904C>

Керівництво кожного закладу освіти спільно з відповідними органами місцевого самоврядування визначають порядок вилучення в учнів мобільних телефонів та підключених до мережі інших пристроїв у разі порушення ними правил.

У старшій школі не передбачено обов'язкового впровадження програми «Портативний прилад на паузі». Натомість, відповідно до положень Інструкції – 2025, керівники закладів повинні забезпечити проведення обговорення у рамках учнівського самоврядування питання визначення місць зберігання мобільних телефонів та інших портативних приладів на території закладу освіти.

Контроль за впровадженням програми «Портативний прилад на паузі» здійснюють керівники органів освіти, їх заступники, директори закладів освіти.

У 2026 році Міністерством національної освіти видано Інструкцію про заборону використання мобільних телефонів та інших підключених до мережі пристроїв у старших школах¹⁶ (далі – Інструкція-2026). Інструкцією – 2026 пропонується учням старшої школи підготуватися до поширення заборони використання мобільного телефону та інших підключених пристроїв з початку 2026 навчального року (з 1 вересня 2026 року). Поширення заборони для учнів старшої школи є уточненням та гармонізацією правил, що застосовуються в початкових та середніх школах. Передбачається внесення змін до Кодексу щодо поширення заборони використання мобільних телефонів та інших підключених до мережі пристроїв у старшій школі. У разі якщо зміни не будуть ухвалені до початку навчального року, то відповідна заборона повинна бути визначена внутрішніми правилами закладу освіти. Заклади освіти зобов'язані забезпечити умови, сприятливі для навчання, зокрема щодо врахування ситуацій коли прилад використовується учнем з інвалідністю або порушеннями здоров'я. Також можуть бути передбачені винятки для використання пристроїв у навчальних цілях або для пристосування до певних адміністративних чи організаційних потреб.

У *Швеції* порядок використання цифрових пристроїв учнями закладів освіти здійснюється відповідно до Закону про освіту (далі – Закон)¹⁷. Встановлено, що у початкових школах, початкових адаптованих школах, спеціалізованих школах, саамських школах*, шкільних групах подовженого дня та під час проведення навчальних заходів за межами школи (екскурсії, спортивні заходи тощо) мобільні телефони учнів мають бути забрані на початку навчального дня (заходу) та повернуті в кінці навчального дня (заходу). Директор або вчитель може зробити виняток для учня, якщо є особливі обставини (§ 4 Розділу 5 Закону).

¹⁶ Interdiction de l'utilisation du téléphone portable et des autres objets connectés au lycée. NOR : MENE2617958C
Circulaire : du 2-7-2026. URL: <https://www.education.gouv.fr/bo/2026/Hebdo27/MENE2617958C>

¹⁷ Skollag (2010:800). Utfärdad: 2010-06-23. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/

*Саамська школа – це заклад освіти або система навчання для корінного народу саамів у північних регіонах Норвегії, Швеції, Фінляндії. У таких школах навчання дітей у початкових класах ведеться рідною саамською мовою, а також вивчається культура та історія народу.

Під час навчання дозволяється використовувати цифровий пристрій (§ 4а Розділу 5 Закону) у таких випадках (Рис.4):

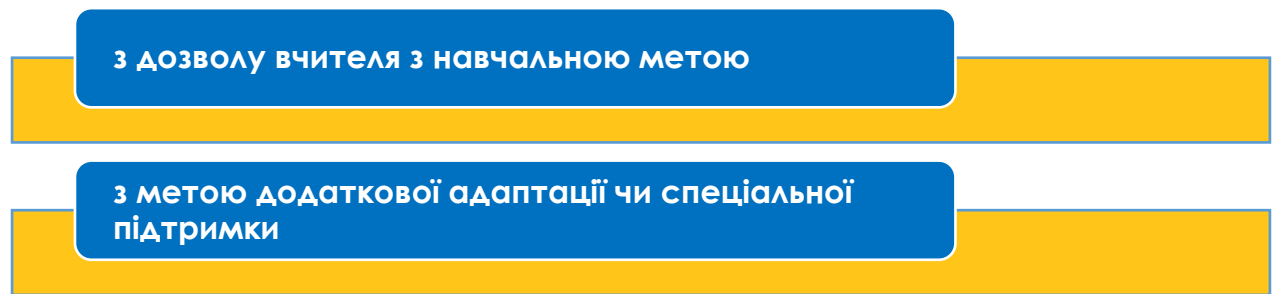

Рис. 4.

Положення згаданої статті не застосовується в муніципальних закладах освіти дорослих.

Слід зазначити, що відповідно до нової редакції § 4а Розділу 5 Закону (набирає чинність з 1 липня 2028 року) перелік дозволених випадків використання цифрових пристроїв в освітньому процесі стане більш деталізованим. Зокрема використання буде дозволено (Рис. 5):

Рис. 5.

Відповідно до §§4 b, 4 c Розділу 5 Закону директор закладу освіти, вчитель або інша уповноважена особа мають право вилучати цифрові просторі мобільні в учня з метою:

- запобігання порушенням під час навчального процесу. У такому випадку обладнання підлягає поверненню учневі не пізніше закінчення заняття;
- запобігання образливому фотографуванню чи відеозйомці особи, яка перед або після уроку фізичної культури перебуває в роздягальні, душовій чи

іншому подібному приміщенні. У такому випадку обладнання підлягає поверненню учневі не пізніше залишення учнем відповідного приміщення;

➤ в інших подібних ситуаціях або за наявності особливих підстав з метою запобігання фотографуванню чи відеозйомці, що порушують честь і гідність особи. У такому випадку обладнання підлягає поверненню після того, як підстава для вилучення зникла.

Адміністрація закладу освіти зобов'язана визначити порядок вилучення цифрових пристроїв шляхом ухвалення відповідних правил, які затверджує керівник закладу освіти.

За даними Шведського національного агентства з питань освіти¹⁸, станом на осінь 2024 року близько восьми з десяти загальноосвітніх шкіл вже застосовували заборону на використання цифрових пристроїв протягом освітнього процесу. Учня молодших класів початкової школи зазвичай заборонено користуватися мобільними телефонами протягом усього навчального дня.

У **США** не існує загальнонаціональної заборони щодо використання цифрових приладів в освітньому процесі. Однак у 39 штатах це питання врегульовано:

➤ у 15 штатах діють заборони;
➤ у 24 штатах діють правила щодо обмеження використання пристроїв у класах.

В інших штатах триває робота щодо підготовки відповідних законопроектів.

У *штаті Техас* діє Закон № 1481 (2025 року)¹⁹ відповідно до якого всі заклади середньої освіти та чартерні школи* зобов'язані дотримуватися заборони щодо використання учнями особистих засобів зв'язку на території школи протягом навчального дня. До таких засобів належать телефони, планшети, смарт-годинники та будь-які інші пристрої, здатні до телекомунікації або цифрового зв'язку.

Заклади освіти мають право встановити повну заборону на використання пристроїв або визначити спосіб їх зберігання. Винятки передбачені для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

Передбачена процедура реагування на порушення встановлених обмежень щодо використання мобільних телефонів та інших персональних пристроїв. Так, у разі виявлення порушення заклад освіти тимчасово вилучає вимкнений пристрій. У разі конфіскації незатребуваний пристрій може бути утилізований після дев'яноста днів письмового повідомлення батьків.

¹⁸ Elevers digitala liv – i och utanför skolan Grundskolan, anpassade grundskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. URL:

<https://www.skolverket.se/download/18.4d3280a019c933afee341b45/1772805053999/pdf13385.pdf>

¹⁹ Texas House Bill 1481 URL: <https://legiscan.com/TX/text/HB1481/2025>

* Чартерні школи в Техасі – це безплатні державні навчальні заклади, які працюють за спеціальним дозволом (чартером) та мають більшу свободу в навчальних програмах і управлінні порівняно зі звичайними державними школами. За навчання в них платити не потрібно, а правила їхньої роботи регулюються відповідно до законодавства штату.

У штаті Нью-Йорк з 2025-2026 навчального року діє § 2803 Розділу Освіта зведених законів штату²⁰ відповідно до якої встановлено заборону на використання смартфонів, планшетів, смарт-годинників на всій території школи протягом навчального дня, включно з перервами між заняттями та перервою на обід. Школи самостійно визначають спосіб зберігання пристроїв. Винятки передбачені для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

У штаті Флорида з 2023 року діє Закон 379²¹, а з липня 2025 року його посилено Законом 1105²². Відповідно до згаданих законів учні початкової та середньої школи не мають права користуватися смартфонами, планшетами, смарт-годинниками протягом навчального дня.

Для старшої школи заборона поширюється на час навчальних занять. Пристрої мають бути вимкнені. Винятками є випадки, коли вчитель дозволяє використання пристроїв з освітньою метою, для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, для учнів, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

Одним з правил, яке активно застосовують у багатьох школах, є використання спеціальних чохла з магнітним замком. Учень на початку дня ставить телефон у чохол, який закривається і відкривається тільки спеціальним магнітним ключем, що є у вчителів або на виході зі школи (Рис. 6):

Рис.6.

Дослідження щодо наслідків заборони на використання мобільних телефонів у школах (дані, отримані на прикладі використання чохла з магнітним замком), проведене у 2026 році Національним бюро економічних досліджень показало, що в школах, де використовують чохла з магнітним замком, використання учнями телефонів під час навчального дня зменшується приблизно на 30 %, а кількість учнів, які користуються телефоном на заняттях не з навчальною метою, знижується з 61 % до 13 %²³. Водночас заборона

²⁰ SECTION 2803 Use of internet-enabled devices during the school day. URL: <https://www.nysenate.gov/legislation/laws/EDN/2803>

²¹ House Bill 379. URL: [https://sb.flleg.gov/nxt/gateway.dll?f=id&id=LAW2023-036&t=document-frameset.htm\\$3.0\\$&=](https://sb.flleg.gov/nxt/gateway.dll?f=id&id=LAW2023-036&t=document-frameset.htm3.0&=)

²² House Bill 1105. URL: <https://info.fldoe.org/docushare/dsweb/Get/Document-10668/2025-104.pdf>

²³ The New York Times: Did School Cellphone Bans Work? New Study Finds Mixed Results. URL: <https://www.nytimes.com/2026/05/04/us/did-school-cellphone-bans-study.html>

використання пристроїв учнями на заняттях мала нульовий вплив на академічну успішність, натомість учителі відзначають покращення комунікації між учнями.

Підсумовуючи, варто зазначити, що досвід США свідчить про застосування таких заходів щодо обмеження використання пристроїв (Рис. 7):

Рис. 7.

За порушення правил використання пристроїв в закладах освіти застосовується відповідальність у вигляді попередження, конфіскації та виклика батьків до закладу освіти.

У **Канаді** не існує загальнонаціональної заборони щодо використання цифрових приладів в освітньому процесі. Відповідні правила діють на рівні провінцій.

У провінції **Онтаріо** з 1 вересня 2024 року діє Меморандум про політику та програму 128²⁴ (далі – Меморандум) щодо створення позитивного шкільного клімату та сприяння успішності та благополуччю учнів (укладений відповідно до Закону про освіту²⁵).

Меморандумом передбачено обмеження щодо використання пристроїв, зокрема учні молодшої школи (1-6 класи) повинні тримати особисті пристрої (телефони, планшети, смарт-годинники) вимкненими або в беззвучному режимі протягом часу передування в закладі освіти. Пристрої повинні зберігатися поза полем зору учня протягом усього навчального дня.

Для учнів 7-12 класів така заборона діє лише під час занять.

Винятками для всіх учнів є випадки, коли вчитель дозволяє використання пристроїв з освітньою метою, для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, для учнів, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

У провінції **Квебек** з 2025–2026 навчального року діє наказ міністра освіти щодо правил поведінки в початковій і середній школі²⁶, відповідно до якого учням заборонено використовувати мобільні телефони, навушники та будь-які

²⁴ Policy/Program Memorandum 128. URL: <https://www.ontario.ca/document/education-ontario-policy-and-program-direction/policyprogram-memorandum-128>

²⁵ Education Act, R.S.O. 1990, c. E.2. URL: <https://www.ontario.ca/laws/statute/90e02/v27>

²⁶ Regulation respecting the rules of conduct in elementary and secondary schools. URL: https://www.publicationsduquebec.gouv.qc.ca/fileadmin/gazette/pdf_encrypte/lois_reglements/2025A/107640.pdf

інші особисті мобільні пристрої на всій території школи протягом навчального дня, включно з перервами між заняттями та перервою на обід.

Винятками для всіх учнів є випадки, коли вчитель дозволяє використання пристроїв з освітньою метою, для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, для учнів, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

Відповідно до згаданого наказу на заклади освіти покладено обов'язок щодо встановлення внутрішніми правилами закладу відповідальності за порушення правил використання пристроїв.

У провінції Альберта з 1 вересня 2024 року діє наказ міністра освіти № 014/2024²⁷ відповідно до якого встановлено заборону щодо використання учнями особистих мобільних пристроїв під час занять. Пристрої мають бути вимкнені або перебувати у беззвучному режимі та зберігатися поза полем зору учня.

Винятками для всіх учнів є випадки, коли вчитель дозволяє використання пристроїв з освітньою метою, для учнів, які навчаються за індивідуальними освітніми програмами, для учнів, які мають інвалідність або порушення здоров'я та у разі наявності особливих обставин.

Висновки

Проведений аналіз свідчить, що в іноземних державах спостерігається загальна тенденція до посилення обмежень щодо використання здобувачами освіти особистих мобільних телефонів та інших цифрових пристроїв під час освітнього процесу, однак конкретні моделі регулювання істотно відрізняються залежно від віку учнів, освітніх потреб та національних підходів до організації освітнього процесу.

Прослідковується тенденція нормативно-правового регулювання. Наприклад, раніше питання використання мобільних телефонів переважно належало до компетенції окремих закладів освіти. У Польщі, Франції, Швеції, окремих штатах США та провінціях Канади поступово запроваджуються загальнообов'язкові правила або мінімальні стандарти. Водночас закладами освіти, як правило, зберігається можливість деталізувати порядок використання, зберігання та вилучення пристроїв внутрішніми документами закладу.

Найбільш поширеним є диференційований підхід залежно від віку здобувачів освіти. Для учнів молодших і середніх шкіл переважає модель повної або максимально широкої заборони використання особистих пристроїв протягом навчального дня. Для учнів старших шкіл частіше застосовується обмеження використання під час уроків із можливістю встановлення ширших заборон на рівні закладу освіти. Такий підхід простежується, зокрема, в Японії, Франції, Швеції, США та Канаді.

У більшості розглянутих моделей передбачаються винятки для освітніх цілей, медичних потреб, інвалідності або особливих освітніх потреб, надзвичайних ситуацій та забезпечення безпеки учнів. Фактично сучасне

²⁷ MINISTERIAL ORDER (#014/2024) Standards for the Use of Personal Mobile Devices and Social Media in Schools. URL: https://kings-printer.alberta.ca/Documents/MinOrders/2024/Education/2024_014_Education.pdf

регулювання спрямовано не стільки на повне вилучення цифрових технологій з освітнього середовища, скільки на розмежування особистого неконтрольованого використання пристроїв та їх цільового використання в освітньому процесі.

Особливістю є розмежування особистих і шкільних цифрових пристроїв. В *Японії* одночасно з обмеженням особистих мобільних телефонів держава активно стимулює використання цифрових технологій, якщо вони інтегровані в освітній процес і використовуються відповідно до встановлених правил.

Відповідальність за формування правил дедалі частіше розподіляється між державою, закладом освіти, педагогами, батьками та учнями. Національне законодавство або урядові рекомендації встановлюють загальні рамки, а заклади освіти визначають конкретний порядок їх реалізації. Водночас у *Польщі* та *Японії* простежується тенденція до залучення батьків та учнів до розроблення або погодження відповідних правил. Це сприяє легітимності обмежень та формуванню відповідального ставлення до цифрових технологій.

Окремим елементом регулювання є порядок зберігання пристроїв. Як свідчить практика, використовуються різні моделі: зберігання пристрою в особистій сумці поза полем зору, централізоване зберігання у школі, спеціальні шафки або інші безпечні місця, а також спеціальні чохли з магнітним замком. Вибір конкретного заходу щодо обмеження використання залежить від організаційних можливостей закладу освіти. Особливого значення набувають питання захисту приватності учнів.

Вилучення пристрою використовується як поширений інструмент забезпечення дотримання правил, однак порядок його застосування має бути чітко врегульований. Практика *Франції, Литви, Швеції, США* та *Канади* демонструє, що законодавство або внутрішні правила можуть визначати: підстави вилучення; суб'єктів, уповноважених його здійснювати; строк зберігання та порядок повернення пристрою.

Цифрова безпека та цифрова гігієна стають самостійними цілями політики щодо використання пристроїв. Обмеження обґрунтовуються не лише необхідністю підвищення концентрації уваги та навчальної дисципліни, а й запобіганням кібербулінгу, небажаному фотографуванню та відеозйомці, поширенню шкідливого контенту, втручанню в приватність та іншим цифровим ризикам. Водночас у *Литві* акцентується на потенційний негативний вплив використання мобільних телефонів на ментальне здоров'я дітей.

Для України, на нашу думку, найбільш релевантною може бути комбінована модель регулювання. Доцільним видається встановлення базової заборони або обмеження використання особистих мобільних телефонів та інших пристроїв під час освітнього процесу з одночасним визначенням чітких винятків. Повноваження щодо визначення порядку зберігання, тимчасового вилучення та повернення пристроїв доцільно покласти на заклад освіти з урахуванням позиції всіх учасників освітнього процесу.

З урахуванням євроінтеграційного курсу України та стрімкою цифровізацією, зокрема сфери освіти, доцільно уникати моделі повної заборони цифрових технологій. Законодавче регулювання має чітко розмежовувати питання використання особистих пристроїв, використання яких може негативно

впливати на освітній процес з використанням цифрових інструментів, які є складовою сучасного освітнього процесу. На нашу думку, у цьому контексті основою державної політики має бути створення умов для безпечного, відповідального, цільового та педагогічно обґрунтованого використання цифрових технологій.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*